

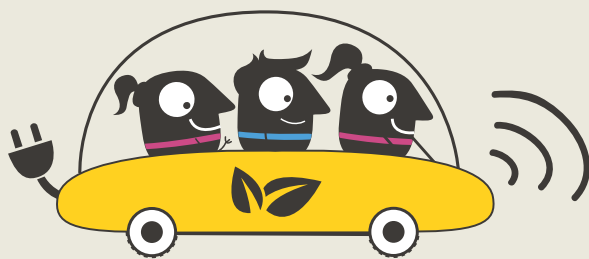
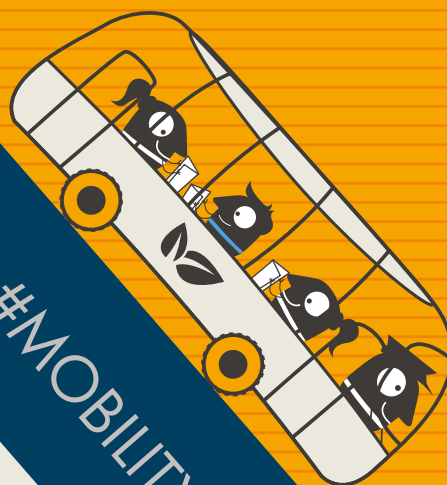
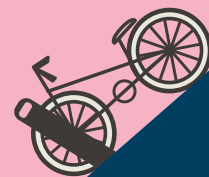
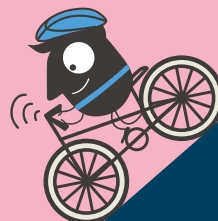
EUROPOS JUDUMOS AVAITĖ

VADOVAS, SKIRTAS KAMPANIJOJE DALYVAUJANTIEMS VIETOS ATSTOVAMS

RUGSEJO 16–22 D. 2017

DALINDAMASIS PASIEKSI DAUGIAU

#MOBILITYWEEK

Europos sekretoriatas:

EUROCITIES

1 Square de Meeûs/B-1000 Briuselis – BELGIJA

juan.caballero@eurocities.eu

Tel: +32 2 552 08 75

TURINYS

[VADAS VADOVĄ: PAGRINDINĖ PRIEMONĖ, SKIRTA EUROPOS JUDUMO SAVAITĖJE DALYVAUJANTIEMS VIETOS ATSTOVAMS	2
EUROPOS JUDUMO SAVAITĖS ĮNAŠAS TVARAUS JUDUMO MIESTE STIPRINIMUI	2
KAIP DALYVAUTI?	4
EUROPOS JUDUMO SAVAITĖS APDOVANOJIMAI	5
7 TVARAUS JUDUMO VEIKLŲ DIENOS	6
Viešasis transportas	6
Dviračių transportas	8
Vaikščiojimas	9
Judumo valdymas	10
Atsakingas naudojimasis automobiliais	12
Laisvalaikis ir apsipirkimas: pažangus ir tvarus judumas – vietos ekonomikos stiprinimui	14
Apsipirkimas	15
Judumas ir sveikata	15
„Žalieji keliai“	16
NUOLATINĖS PRIEMONĖS	17
DIENA BE AUTOMOBILIO	19
INFORMACIJA IR RYŠIAI	22
STEBĖSENA IR VERTINIMAS	24

ĮVADAS Į VADOVĄ: PAGRINDINĖ PRIEMONĖ, SKIRTA EUROPOS JUDUMO SAVAITĖJE DALYVAUJANTIEMS VIETOS ATSTOVAMS

Šio vadovo tikslas – suteikti svarbiausią informaciją vietos valdžios institucijoms, planuojančioms 2017 m. rugsėjo 16–22 d. dalyvauti EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĖS ir dienos be automobilio renginiuose. Vadovaujantis kampanijos nuostatomis EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĖS dalyviai turi užsiregistruoti interneto svetainėje. Vadovas paremtas Europos miestų, anksčiau dalyvavusių rengiant EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĘ, patirtimi. Čia pateikiamos vertingos idėjos, kurios padės įgyvendinti nuolatinę priemonę.

Rengiant EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĘ, vietos valdžios institucijos turėtų atsižvelgti į šias rekomendacijas, pritaikydamos jas vietos kontekste.

Daugiau papildomos informacijos galima rasti „Geriausios praktikos vadove“, kuriame pateikta įkvepiančių kampanijos veiklų pavyzdžių, ir „Teminėse gairėse“, kuriose daugiausia dėmesio skiriama metų temai.

EUROPOS JUDUMO SAVAITĖS ĮNAŠAS TVARAUS JUDUMO MIESTE STIPRINIMUI

Europos Komisija užsibrėžė du ambicingus judumo mieste tikslus: atsisakyti įprastais degalais varomų automobilių miestuose iki 2050 m. ir iki 2030 m. pereiti prie visiškai netaršių judumo priemonių. Už transportą atsakinga ES Komisijos narė Violeta Bulc turi aišką viziją: transportas turi tarnauti žmonėms, skatinti ekonomikos augimą ir žmonių užimtumą, inovacijas, konkurencingumą ir tvarumą.

Šiek tiek istorijos

2000 m. pradėta vykdyti Europos iniciatyva „Diena be automobilio“. Ši iniciatyva buvo puiki galimybė parodyti Europos miestams, kokie svarbūs yra aplinkos klausimai. Vienai dienai, rugsėjo 22-ąją, vietos valdžios institucijos pertvarkė savo miestų centrus – apribojo motorinių transporto priemonių eismą, paskatino žmones naudotis darniomis transporto priemonėmis, padidino informuotumą apie motorinių transporto priemonių poveikį aplinkai.

Dienos be automobilio iniciatyvai sulaukus sėkmės, nuo 2002 m. pradėta rengti EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĖ. Ji vyksta kasmet rugsėjo 16–22 d. Jau pirmaisiais metais prie iniciatyvos prisijungė daugiau kaip 400 vietos valdžios institucijų iš 23 šalių.

Kasmet informuotumas apie iniciatyvą vis auga. – Daugiau kaip 80 proc. apklaustųjų išreiškė pritarimą šiai iniciatyvai. Žmonės taip pat pripažino, kad kampanijos veikla atskleidžia pernelyg aktyvaus automobilių naudojimo miestuose padarinius.

Apie ką visa tai?

Tvarų judumą mieste skatinanti kampanija suteikia puikią progą atskleisti, su kokiais iššūkiais susiduria miestai, ragina žmones keisti savo įpročius ir siekti pažangos tvaresnės transporto strategijos link.

Vietos valdžios institucijos yra raginamos organizuoti šviečiamuosius renginius apie aplinkai draugiškų transportų priemonių naudojimą savo mieste, supažindinti žmones su esama situacija.

EUROPOS JUDUMO SAVAITĖ – puikus metas suinteresuotiesiems vietos subjektams susiburti ir aptarti skirtingus judumo ir oro kokybės aspektus. Drauge ieškoti sprendimų, kaip būtų galima sumažinti automobilių naudojimą miestuose, aptarti emisijos mažinimo galimybes bei naujų technologijų plėtrą.

EUROPOS JUDUMO SAVAITĖ suteikia žmonėms galimybę apsvarstyti, kam išties skirtos mūsų miestų gatvės, ir aptarti būdus, kaip būtų galima spręsti oro ir triukšmo taršos problemas, eismo įvykių gausos ir sveikatos problemas.

EUROPOS JUDUMO SAVAITĖ suteikia galimybę inicijuoti įvairias veiklas ir vietos valdžios institucijoms, organizacijoms ir asociacijoms siūlo:

- Viešinti savo iniciatyvas apie tvarų judumą savo mieste.
- Didinti informuotumą apie esamojo judumo miestuose daromą žalą aplinkai ir gyvenimo kokybei.
- Megzti partnerystės ryšius su vietos valdžios institucijomis ir suinteresuotomis įmonėmis bei organizacijomis. Dalyvauti Europos mastu vykstančioje kampanijoje ir kartu siekti bendrojo tikslo.
- Stiprinti tvaraus judumo mieste politiką.
- Inicijuoti naujas veiklas ir siekti jų įgyvendinimo.

• Partnerystės tvaraus judumo stiprinimui

Tvaraus judumo stiprinimui reikalinga vien politinė parama, bet ir tvirti partnerystės ryšiai. Vietos valdžios institucijos yra raginamos kurti tokias partnerystes ir į jas įtraukti kuo daugiau institucijų. Glaudus tarpinstitucinis bendradarbiavimas ir pasirengimo **EUROPOS JUDUMO SAVAITĖI** darbų koordinavimas yra ypatingai svarbus.

Savivaldybės turėtų glaudžiau bendradarbiauti su (viešojo) transporto organizacijomis, aplinkosaugos, sveikatos ir sporto asociacijomis, vietos įmonėmis (ir jų išorės kontaktais, t. y. klientais, tiekėjais bei partneriais), (vietos) žiniasklaida ir pan.

Įmonės dažnai domisi galimybe dalyvauti judumo kampanijoje, nes taip gali parodyti, jog priima atsakomybę kovoti su klimato kaita ir rūpintis bendruomene bei darbuotojų sveikata. Vietos valdžios institucijos turėtų tai išnaudoti, kad pritrauktų daugiau partnerių.

Įmonės, organizacijos ir kiti galimi partneriai, neatitinkantys **EUROPOS JUDUMO SAVAITĖS** (rugsėjo 16–22 d.) registracijos kriterijų, bet planuojantys per metus surengti papildomų veiklų, gali užsiregistruoti atskirai. **EUROPOS JUDUMO SAVAITĖ** šias organizacijas kviečia bet kuriuo metu apsilankyti www.mobilityweek.eu ir užregistruoti savo veiklą, skatinančią pažangų ir tvarų judumą savo mieste.

KAIP DALYVAUTI?

EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĖJE kviečiami dalyvauti visi miestai, net ir esantys už Europos ribų. Jeigu jie organizuoja renginį ar veiklą, susijusią su tvarių judumu mieste, jų registracija internete bus patvirtinta.

Dalyviams taikomi trys kriterijai:

- Surengti renginių savaitę, laikantis pagrindinės metų temos.
- Įgyvendinti bent vieną naują nuolatinę priemonę, kuri padėtų pereitiprie aplinkai draugiškų transporto priemonių naudojimui.
Viena jų turėtų būti nuolatinis kelio erdvės funkcijų pakeitimas pėsčiųjų, dviratininkų ar viešojo transporto naudai, pvz., platesnio šaligatvio įrengimas, nauja dviračiams arba autobusams skirtajuosta, naujas eismo ribojimo planas, pritaikyti didesni greičio apribojimai. Anksčiau įgyvendintos priemonės taip pat atitinka šį kriterijų, jeigu jos populiarinamos EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĖS metu.
- Organizuojant dieną be automobilio, pageidautina bent vienai dienai vieną ar daugiau miesto erdvių paskirti vien pėsčiųjų, dviratininkų ir viešojo transporto eismui.

Visų trijų kriterijų besilaikančios vietos valdžios institucijos tampa auksinėmis dalyvėmis ir gali teikti paraiškas EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĖS apdovanojimui gauti (žr. skyrių apie EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĖS apdovanojimą).

Kaip užsiregistruoti?

Registruojantis pirmą kartą arba prisijungus prie praėjusių metų paskyros, svetainėje www.mobilityweek.eu reikia užpildyti internetinę registracijos formą.

Registruojant vietos valdžios instituciją, reikia pateikti šią informaciją:

- Vardas, pavardė, pareigos ir kontaktinė informacija pagrindinio asmens, atsakingo už EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĖS organizavimą savivaldybėje bei bendravimą su žiniasklaida.
- EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĖS ir atitinkamos programos veiksmų ir (arba) renginių (susiję su metų tema).
- Šiais metais įgyvendinamos nuolatinės priemonės.
- Informacija apie teritoriją (-as), kuriose griežtai draudžiamas nuosavų automobilių eismas.

Užpildžius internetinę registracijos formą, paraišką patvirtins nacionalinis arba Europos koordinatorius. Patvirtinus el. paštu bus išsiųstas automatinis patvirtinimo laiškas.

Tik tuomet miesto veiklos bus įtrauktos į interneto svetainės skiltį „EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĖS dalyviai“. Svetainės prisijungimo informacija bus pateikta kartu su patvirtinimo el. laišku. Ja naudodamasi savivaldybė galės atnaujinti pateiktą informaciją (pvz., keisti programą).

Pasirašyti chartiją privalu tik teikiant paraišką EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĖS apdovanojimui gauti.

EUROPOS JUDUMO SAVAITĖS APDOVANOJIMAI

EUROPOS JUDUMO SAVAITĖS apdovanojimu siekiama pagerbti vietos valdžios institucijų veiklas, patekusias į EUROPOS JUDUMO SAVAITĖS programą bei didinti informuotumą apie tvaraus judumo mieste poveikį. Finalininkės pagerbiamos Briuselyje vykstančioje ceremonijoje. Jų darbai nušviečiami įvairiose publikacijose. EUROPOS JUDUMO SAVAITĖS apdovanojimo laimėtoja gauna galimybę sukurti vaizdo įrašą, kuriame viešinami jos, kaip tvaraus transporto mieste srities čempionės Europos lygmeniu, pasiekimai.

Tinkamumo kriterijai

Vietos valdžios institucijos gali pretenduoti į EUROPOS JUDUMO SAVAITĖS apdovanojimą, jeigu:

1. užsiregistravo interneto svetainėje www.mobilityweek.eu
2. pateikė pasirašytą chartiją
3. yra *auksinės narės*, t. y. atitinka visus tris kriterijus
4. yra įsikūrusios vienoje iš ES 28 šalių, ES šalyje kandidatėje, galimoje ES šalyje kandidatėje (dalyvaujančioje stabilizacijos ir asociacijos procese), Europos ekonominei erdvei priklausančioje šalyje arba Europos laisvosios prekybos asociacijai priklausančioje šalyje. Šios šalys: Albanija, Airija, Austrija, Belgija, Bosnija ir Hercegovina, Bulgarija, Buvusioji Jugoslavijos Respublika Makedonija, Čekija, Danija, Estija, Graikija, Islandija, Ispanija, Italija, Juodkalnija, Jungtinė Karalystė, Kipras, Kosovas*, Kroatija, Latvija, Lenkija, Lichtenšteinas, Lietuva, Liuksemburgas, Malta, Nyderlandai, Norvegija, Portugalija, Prancūzija, Rumunija, Serbija, Slovakija, Slovėnija, Suomija, Švedija, Šveicarija, Turkija, Vengrija ir Vokietija.

Vertinimo kriterijai

Nepriklausoma judumo mieste srities ekspertų komisija vertins:

1. Metinei temai skirtų veiklų kokybę.
2. Renginių ir visuomenės dalyvavimo veiksmų planą.
3. Komunikacijos strategiją.
4. Nuolatinės (-ių) priemonės (-ių) poveikį.
5. Partnerysčių su vietos suinteresuotaisiais subjektais mastą.

Paraiškos teikimo procedūra

Vietos valdžios institucijos, pageidaujančios pretenduoti į EUROPOS JUDUMO SAVAITĖS apdovanojimą, privalo:

1. Užpildyti paraišką anglų kalba (iki 20 p.) pateikdamos informaciją apie vietos valdžios instituciją, renginius ir veiklas, įgyvendintas nuolatinės priemonės ir partnerių pobūdį bei įnašą.
2. Paraišką pateikti el. paštu (skaitmeninę pasirašytos chartijos kopiją ir teritorijos, kurioje dienos be automobilio metu buvo draudžiamas motorinių transporto priemonių eismas, žemėlapi).

* Šis pavadinimas nekeičia pozicijų dėl statuso ir atitinka JT ST rezoliuciją 1244 bei Tarptautinio Teisingumo Teismo nuomonę dėl Kosovo nepriklausomybės deklaracijos.

3. Pateikti papildomą medžiagą: komunikacijos priemonės, iškarpos iš spaudos, vaizdo įrašus ir nuotraukas (pageidautina – didelės raiškos).

Paraiškos forma pateikiama internete.

Apdovanojimų ceremonija ir prizas

EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĖS apdovanojimo ceremonija rengiama Briuselyje. Joje dalyvauja už transportą atsakingas ES Komisijos narys. Laimėjusi vietos valdžios institucija bus apdovanota reklaminiu vaizdo įrašu. Įrašo trukmė – iki trijų minučių. Jame bus atskleisti institucijos, tapusios darniojo transporto mieste sritys čempione Europos mastu, pasiekimai.

7 TVARAUS JUDUMO VEIKLŲ DIENOS

Miestai gali rengti veiklas konkrečiomis temomis, susijusiomis su darniu transportu.

Trys pagrindinės darniosios transporto priemonės – viešasis transportas, dviračių transportas ir vaikščiojimas – jų tarpusavio ryšiai (įvairiarūšiškumas) suformuoja daugelio veiklų pagrindą.

Kad septynių dienų programa būtų įdomi, miestai gali surengti papildomas dienas be automobilio arba susitelkti į bet kuriuos kitus teminius renginius, aktualesnius miesto kontekste.

EUROPOS JUDUMO SAVAITĖS pradžia

Rugsėjo 16 d., pirmąją EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĖS dieną, rengiami vieši ir žiniasklaidai skirti renginiai. Tai puikus laikas paskelbti kampanijos pradžią. Kaip tai padaryti:

- Inicijuoti specialius pasiūlymus – (visą savaitę galiojantys viešojo transporto bilietai už specialią kainą).
- Pasiūlyti papildomas paslaugas (švytuoklinės paslaugos, žemėlapiai, konsultacijos kelionių klausimais ir pan.).
- Skatinti įvairiarūšiškumą.
- Apdovanoti tuos, kurie automobilį paliko namuose, imti iš jų interviu ir pasiteirauti, kokias alternatyvias transporto priemones jie pasirinko ir kaip jiems sekėsi.
- Paskelbti EUROPOS JUDRIOSIOS SAVAITĖS pradžią savo mieste.

Viešasis transportas

Viešojo transporto naudojimas judumo poreikiams patenkinti neabejotinai yra pagrindinė EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĖS tema. Viešojo transporto sąvoka turėtų būti žodžio „laisvė“ sinonimas.

Visi viešojo transporto sritys veikėjai EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĖJ galės išnaudoti kaip galimybę paskatinti įvairiarūšius sprendimus ir įrodyti, kad jie yra geresnė alternatyva už nuosavą automobilį.

Toliau pateikiamas sąrašas veiksmų, leidžiančių sėkmingai suorganizuoti viešajam transportui skirtus renginius. Jų tikslas – patraukti dėmesį pasitelkiant televiziją, radiją ir laikraščius.

Apgalvotos kelionės į darbą ir atgal

Veiksmai, kurių reikėtų imtis:

- Vesti derybas su operatoriais, kurių stotelės įsikūrusios šalia stambių darbo vietų.
- Gauti finansinę paramą, t. y. kompensaciją.
- Nenumatytais atvejais pavežti namo.
- Inicijuoti specialius pasiūlymus.
- Teikti informaciją apie viešąjį transportą.
- Rengti asmenines konsultacijas kelionių klausimais.
- Siūlyti gėrimų greta esančiose stotelėse arba autobusuose.
- Skatinti planuoti savo maršrutus.
- Surengti kelionių į darbą ir atgal iššūkį.
- Skatinti įvairiarūšiškumą.
- Surengti viešojo transporto operatorių ir keliaujančių į darbą ir atgal asmenų debatus, kuriuose būtų aptarta, kaip padidinti naudojimąsi viešuoju transportu ir kokių teigiamų poveikių tai galėtų turėti skirtingoms šalims.

Įvairiarūšiškumas

- Vaikščiojimą ar dviračių transportą suderinus su viešojo transporto naudojimu, galima padidinti pastarojo patrauklumą:

	Vidutinis greitis	Per 10 min. įveiktas atstumas	Kelionės plotas
Ėjimas	5 km/val.	0,8 km	2 km ²
Dviračių transportas	20 km/val.	3,3 km	32 km ²

- Naudojimąsi dviračių transportu ir viešuoju transportu galima paskatinti ne piko metu leidžiant dviračius vežtis viešuoju transportu ir įrengiant naujus dviračių stovus šalia viešojo transporto stotelių.
- Keleivius galima informuoti apie dalijimosi automobiliu ir bendro automobilių naudojimo sistemas. Visuomet skatinama kurti naujas sistemas.
- Viešojo transporto sustojimo vietose galima pateikti informaciją apie dalijimąsi taksi.
- Informacijos sistemos gali būti tarprūšinės, pvz., autobusų stoties darbuotojai gali teikti informaciją apie traukinius ir atvirkščiai.

Prieinamas viešasis transportas

Pavertus viešąjį transportą prieinamesniu, padidėjus keleivių skaičius. Ką reikia daryti:

- Pritaikyti autobusų stoteles, šaligatvio aukštį suderinti su autobuso durų aukščiu.
- Autobusų stoteles įrengti šalia didelių įmonių pastatų.
- Įgyvendinti neįgalumo suvokimą.
- Tvarkaraščius ir kitą informaciją pateikti prieinamais formatais (stambus šriftas, Brailio raštas, garsiniai įrašai ir pan.).
- Pritaikyti infrastruktūrą geresniam prieinamumui (žemagrindžiai autobusai, keltuvai, rampos ir pan.).

- Informaciją apie prieigos lygį teikti internetinėse svetainėse, mobiliosiose programėlėse, brošiūrose ir pan.
- Dirbti su neįgaliųjų organizacijomis.

Saugumas

Organizacijos „L'Union Internationale des Transports Publics“ (UITP) duomenimis, eismo įvykiuose Europoje kasmet žūsta daugiau kaip 27 000 žmonių. Esama tiesioginio ryšio tarp žuvusiųjų skaičiaus ir kelionių automobiliais skaičiaus. Eismo įvykiai ES yra pagrindinė jaunų žmonių mirties priežastis.

Šiuos skaičius galima palyginti su duomenimis savo mieste.

Kitos galimos priemonės: įtraukti saugius ir patrauklius vaikščiojimui maršrutus.

Informacija keleiviams

- Kurkite naujo dizaino tvarkaraščius, svetaines ar programėles.
- Atidarykite daugiarūšio transporto informacijos paslaugų tarnybas.
- Sužinokite, ką galvoja klientai.

Bendravimas su klientais ir darbuotojais

Kad visa EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĖ praeitų sėkmingai, darbuotojai turi būti gerai informuoti. Galimos veiklos:

- Pasiūlyti apsilankyti viešojo transporto kontrolės tarnyboje, suteikti informaciją apie viešojo transporto važiavimo dažnumą, greitį, maršrutus...
- Reguliariais maršrutais važiuojančiose transporto priemonėse surengti naujoviškos viešojo transporto įrangos arba jos prototipų pristatymą.
- Paaiškinti apie trukdžius, kilusius tiesiant naujas linijas, arba aplankyti metro ar tramvajaus statybą vietą.

Dviračių transportas

Dviračių transportas – viena patraukliausių transporto priemonių, paverčianti miestą palankiu gyventi. Dviračiai sutaupo erdvės, energijos, nekelia triukšmo ar oro taršos. Jie prisideda prie tvaraus judumo ir gerovės, yra efektyvūs ir stiprina sveikatą.

Visos toliau siūlomos veiklos skirtos atkreipti dėmesį į važinėjimo dviračiu naudą.

Dviračių transportas ir apgalvotos kelionės į darbą ir atgal

Siekiant skatinti dviračių transporto saugumą, jų naudojimą kelionėms į darbą, pirmiausia reikia pasirūpinti saugumu ir paskatomis. Svarbu:

- Gausiai lankomoje, darbuotojams ir visuomenei prieinamoje vietoje įrengti dviračių informacijos punktą.

- Sukurti „globos“ sistemą. „Pradedantysis dviratininkas“ į darbovietę galėtų važiuoti kartu su savo „globėju“. Vėliau iš jo galima paimti interviu apie šią patirtį.
- Surengti dieną „Dviračiu į darbą“, keliaujantiems į darbą pasiūlant įvairias paskatas naudoti dviratį.
- Surengti „Kelionių į darbą iššūkį“, kuris atskleistų, kad dviračiai yra ne tik pigiausia ir sveikiausia, bet daugeliu atveju ir greičiausia transporto priemonė.
- Dviračiu į darbą važiuojantiems žmonėms surengti pusryčius.
- Surengti dviratininkų drabužių madų pasirodymą arba sukurti dviratininko rinkinį (apsiaustas nuo lietaus su įmonės logotipu ir pan.).
- Dviratininkams palankias įmones įvertinti apdovanojimu.
- Kartu su vietos policija arba eismo planavimo departamentu platinti informaciją apie saugius dviračių transporto maršrutus.

Dviračių transporto infrastruktūra

- Įsteikite dviračių informacijos punktą arba stendą, kuriame darbuotojams, lankytojams ir t. t. būtų teikiama informacija.
- Megzkite partnerystės ryšius su įmonėmis, kad galėtumėte dviratininkams pasiūlyti dušus ir persirengimo vietas.
- Įrenkite saugias ir pastogę turinčias dviračių stovėjimo aikšteles.
- Įsigykite dviračių, skirtų bendram visuomenės ar įmonės naudojimui.
- Įrenkite viešąją dviračių taisymo tarnybą.
- Perkelkite dviračių stovėjimo aikšteles prie įėjimų į viešojo administravimo pastatus, biurus, prekybos centrus ir pan.

„Išbandykite ir minkite dviratį kasdien!“

- Bendradarbiaudami su vietos dviratininkų asociacijomis, surenkite seminarus, kurių metu bus kalbama apie tai, kaip nuo naudojimo automobiliu pereiti prie naudojimosi dviračiu (ypač tiems, kurių namus nuo darbovietės skiria ne didesnis nei 5 km atstumas).
- Surenkite dviratininkams skirtų madų pasirodymą arba dviračio prototipų ir senų dviračių parodą.
- Paprašykite dviratininkų asociacijų, dviračių nuomos tarnybų, parduotuvių, kurių specializacija – sporto gaminiai, ir įmonių įkurti dviračių taisymo ir priežiūros punktus.
- Paprašykite dviratininkų asociacijų arba policijos pažymėti dviračius apsaugos nuo vagysčių kodais.
- Pakvieskite gyventojus sudalyvauti „Kasdien važinėjančių dviratininkų lenktynėse“. Dalyvių paprašykite ant nugaros prisiklijuoti lapą, kuriame nurodyta, kokį atstumą jie kasdien įveikia dviračiu. Lenktynėms pasibaigus, visus lapus bus galima apžiūrėti parodoje.
- Bendradarbiaudami su vietos parduotuvių savininkais, sukurkite dviračių transporto paskatų programą.

Vaikščiojimas

Toliau pateiktas veiklų, atkreipiančių dėmesį į vaikščiojimo kaip keliavimo būdo svarbą, sąrašas. Siūlomas veiklas galima surengti greitai, joms nereikia didelių pastangų. Jų tikslas – ilgam paveikti žmones ir pritraukti žiniasklaidos dėmesį.

Vaikščiojimas ir apgalvotos kelionės į darbą ir atgal

- Paskatinkite įmones apdovanoti darbuotojus, kurie į darbą eina pėsčiomis (pvz., surengti pusryčius).
- Paraginkite įmones į darbą pėsčiomis vaikščiojančius darbuotojus apdovanoti piniginemis paskatomis arba prie kasmetinių atostogų pridėti po dvi minutes už dieną.
- Paraginkite įmones ką nors padovanoti gatvių valytojams, kurie rūpinasi šalia jų pastatų esančių teritorijų švara.
- Pasiūlykite įmonėms, pakeisti automobilių aikštelių struktūrą, kad pirmenybė būtų teikiama pėstiesiems.
- Paskatinkite vykdomąjį vadovą pasivaikščioti aplink įmonės pastatą (-us) ir įvertinti prieinamumą pėstiesiems.
- Kartu su įmonėmis inicijuokite reguliarias kaimynystėje esančių grafičių valymoakcijas.
- Platinkite informaciją apie saugius vaikščiojimo maršrutus.
- Pakvieskite valdžios atstovus pėsčiomis pasivaikščioti po miestą ir įvertinti aktualiausias problemas, tokias kaip fiziniai barjerai, sutrūkinėję šaligatviai, neteisėtas automobilių statymas, netinkamoje vietoje metamos šiukšlės ir pan.
- Surenkite stovėjimo aikštelių dieną (www.parkingday.org) ir pakvieskite gyventojus kūrybiškai išnaudoti stovėjimo aikštelių erdvę.
- Mažiau patrauklioje gatvėje pasodinkite medžių.
- Inicijuokite naują 30 km/val. (20 mph) zoną.
- Paraginkite parduotuvių savininkus prisijungti prie kampanijos.

Nacionalinės vyriausybės

- Už transportą atsakingas ministras palydi vaikus kasdieniu maršrutu į mokyklą ir įvertina maršrutų saugumą.
- Surengia susitikimą sutėvais ir jų vaikais gatvėje, kuri yra paskelbta 30 km/val. (20 mph) zona ir aptaria aktualiausias klausimus susijusius su saugiu judumu.
- Atidaro naują pėsčiųjų tiltą, pėsčiųjų taką ar kitą patobulintą, pėsčiųjų eismui skirtą, infrastruktūrą.
- Už transportą atsakingas ministras beikiti vyriausybės pareigūnai į darbą ir atgalkeliaujapėsčiomis ir pan.
- Vidaus reikalų ministras kartu su policijos pareigūnais vyksta į reidą, norėdamas įvertinti saugumą gatvėse.
- Nacionalinė vyriausybė priima teisės aktą, kuriuo nustatomas mokestis už pagrindinius gatvių šiukšlių šaltinius: plastikinius maišelius, cigarečių pakelius, šokolado batonėlių pakuotes. Šie mokesčiai skiriami gatvių valymui stiprinti.

Visos šios veiklos taip pat taikomos ir merams bei kitiems sprendimų priėmėjams.

Judumo valdymas

Judumo valdymas tampa lemiamu pažangios ir tvarios miestų plėtros elementu. Jį sudaro į poreikius orientuotas metodas, pagal kurį transporto rūšių pasiskirstymas keičiamas darniojo transporto rūšių naudai.

Vienas svarbiausių metodo veiksmų – naujų partnerystių įtraukimas. EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĖS metu vietos valdžios institucijos gali bendradarbiautisu mokyklomis ir įmonėmis bei įgyvendinti mokyklų bei kelionių į darbą ir atgal judumo planus.

Naujo, lankstaus transporto vaidmuo yra labai svarbus: maršruto atžvilgiu lankstūs autobusai, prisitaikantis transportas, bendruomenės transportas, dalijimasis taksi, dalijimasis automobiliu, krovinių ir prekių tiekimas mieste, persėdimas iš asmeninio automobilio į viešąjį transportą (angl. „park and ride“).

Elgesio pokyčius skatinančios priemonės paprastai būna paremtos informacija, komunikacija, organizavimu ir koordinavimu. Šias priemones reikia populiarinti.

Įmonės kelionės planai

- Savivaldybės ar įmonės naujienlaiškiuose populiarinkite tvarias keliones į darbą ir atgal.
- Tvarioms įmonėms skirkite apdovanojimus.
- Paskatinkite aktyvius darbuotojus judumo valdymo srityje, parodykite gerą pavyzdį.
- Pateikite konkrečioms vietoms skirtus žemėlapius ir prieinamumo vadovus.
- Renkite asmenines konsultacijas kelionėms „nuo durų iki durų“.
- Surenkite įmonių susitikimus judumo klausimais.
- Surenkite apklausą elgesio judumo srityje pokyčiams nustatyti.
- Suburkite darbuotojų darbo grupę judumo klausimams spręsti.
- Paskirkite judumo koordinatorių arba judumo vadovą.

Bendros veiklos

- Surenkite dviračių dieną: darbuotojus paskatinkite lanksčiomis darbo valandomis, pusryčiais, marškinėliais, gyvos muzikos koncertu, dušais, masažais, žymėjimu apsaugos nuo vagysčių kodais ir pan.
- Užmegzkite partnerystę su IT paslaugų teikėjais ir įmonėmis ir surenkite (nacionalinę) nuotolinio darbo dieną.
- Paraginkite vietos įžymybes pareikšti: „Į darbą važiuoju dviračiu / einu pėsčiomis“ arba „Į darbą važiuoju viešuoju transportu“.
- Geriausią įmonę apdovanokite už pastangas įgyvendinti tvarų judumą.
- Surenkite įmonėms skirtą darniojo transporto dieną: jos metu darbuotojai vaikšto pėsčiomis, važiuoja dviračiu, naudojami viešuoju transportu arba dalijasi automobiliu.
- Apdovanokite reguliariai į darbą ir atgal keliaujančius asmenis, turinčius sezoninį bilietą.
- Eismo spūstyse įstrigusiems automobilių vairuotojams pasiūlykite po stresą malšinantį kamuoliuką.
- Dviratininkams palankias įmones įvertinkite apdovanojimu.
- Pristatykite bendro automobilių naudojimo iniciatyvas tarp įmonių.
- Paprašykite įmonių savo darbuotojams pasiūlyti premiją už važinėjimą dviračiu.
- Įmonės kelionės planai: EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĖS metu išbandyti naujas priemones.

Tvaraus judumo mieste planai

EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĖ yra puikus metas stiprinti susidomėjimą tvariu judumu savo mieste. Vieną dieną pasirinktinai reikia atlikti šiuos veiksmus:

- Surengti parodą, transporto plėtros tematika.
- Surengti konferenciją judumo mieste tema.
- Rengti susitikimus kaimynystėse judumo mieste tema.
- Pristatyti ir (arba) įgyvendinti tam tikras judumo mieste plano priemones (naujus autobusų maršrutus, naujas persėdimo iš asmeninio automobilio į viešąjį transportą (angl. „park and ride“) sistemas) ir suteikti kuo daugiau informacijos apie šias inovacijas.

Atsakingas naudojimasis automobiliais

EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĖS tikslas yra ne tik paskatinti naudojimąsi darniojo transporto priemonėmis, bet ir paraginti atsakingai naudotis automobiliais – tuomet asmenys, privalantys naudotis automobiliais (bent jau tam tikriems tikslams) taip pat galės prisidėti prie tvaresnės miesto aplinkos.

Galima apsvarstyti įvairias veiklas (pateiktas žemiau): nuo atsargaus ir saugaus vairavimo iki ne automobilius vairuojančių vairuotojų apribojimų sumažinimo, nuo automobilių išmetamų teršalų (turinčių tiesioginės įtakos klimatui ir oro kokybei) mažinimo iki vieno automobilio keleivių skaičiaus padidinimo.

Dar kartą primename, kad veiklas rengti turėtų ne tik vietos valdžios institucijos – organizuoti galima bendradarbiaujant su įvairiais vietos lygmens partneriais.

Taupykite degalus

- Prekiautojų automobiliais arba automobilių gamintojų paprašykite įrengti stendą apie degalus taupančius automobilius.
- Vairavimo mokyklas pakvieskite surengti efektyvaus energijos vartojimo (ekologiško vairavimo) pamokas.
- Profesionalius vairuotojus paskatinkite rinktis ekologišką vairavimą (pvz., mokyklos autobusų vairuotojus, taksi vairuotojus, įmonėse ir institucijose dirbančius vairuotojus ir pan.).
- Kartu su vietos degalinėmis surenkite kampaniją, skatinančią reguliariai tikrinti padangų slėgį (mažesnis nei 0,4 barų slėgis degalų sąnaudas padidina 10 proc.).

„Leiskite automobiliui pailsėti“

- Renkite konkursus, kurių metu vairuotojai tam tikram laikui atiduoda savo vairuotojo pažymėjimą ir mainais gauna viešojo transporto bilietą.
- Surenkite krovinių dviračių pristatymus ir (arba) pademonstruokite, kaip prekės pristatomos dviračiu.
- Kasdien dviračiu važinėjančius asmenis pakvieskite pristatyti savo kasdienį maršrutą ir papasakoti apie savo patirtis: vaikų ir prekių vežimą dviračiu, laisvalaikio keliones, aprangos pasirinkimą ir pan.

- Išleiskite vairuotojo etiketo vadovą, kuriame būtų pateikta informacija svarbiausiomis minėtomis temomis (tokiomis kaip degalų sąnaudų mažinimas, triukšmo mažinimas, remonto klausimai (tylesnės padangos, naujoviški alyvos filtrai ir pan.), nurodytos automobilių plovimo vietos (kuriose išvalytas vanduo naudojamas pakartotinai), stovėjimo aikštelės ir pan.).
- Eismo informaciją skelbdami per vietos radiją, paraginkite vairuotus išvengti eismo spūsčių derinant skirtingas transporto priemones ir jas keičiant.

Dalijimasis automobiliu ir bendras automobilio naudojimas

- Apgalvoto naudojimosi automobiliu idėją skatinkite pristatydami dalijimosi automobiliu ir bendro automobilio naudojimo sistemas.
- Dalijimosi automobiliu paslaugas teikiančių vietos įmonių paprašykite pristatyti savo rezultatus.
- Jeigu Jūsų mieste dar nesukurta dalijimosi automobiliu sistema, EUROPOS **JUDUMO SAVAITĖS** metu atlikite apklausą, kad nustatytumėte sistemos, kuri bus sukurta ateityje, galimus naudotojus.
- Vietos dalijimosi automobiliu sistemomis besinaudojantiems žmonėms leiskite pasidalinti savo patirtimi (interviu publikacija vietos laikraštyje ir pan.).
- Sukurkite bendro automobilio naudojimo paslaugų klientų poreikius atitinkančią sistemą.

Stovėjimo aikštelės

- Inicijuokite naujas automobilio stovėjimo aikšteles ir zonas, kur statyti automobilių negalima.
- Imkitės griežtesnių priemonių automobilių statymo pažeidėjams sudrausminti.
- Teikite informaciją apie automobilių statymo taisykles.

Atsakingas automobilių naudojimas kelionėms į darbą

- Surenkite elektrinių transporto priemonių bandymų dieną.
- Inicijuokite lanksčias darbo valandas, kad sumažintumėte perkrovą piko metu.
- Geriausias stovėjimo aikštelių vietas (arčiausiai įėjimo) rezervuokite bendro automobilių naudojimo paslaugos klientams.
- Nenumatytu atveju užtikrinkite kliento parvežimą namo bendrojo naudojimo automobiliu.
- Automobilių stovėjimo aikštelę perkelti toliau nuo įėjimo į biurą.
- Prie įėjimo į pastatą surenkite apklausą, kad sužinotumėte, kiek žmonių keičia savo keliavimo įpročius. Įspūdingiausius rezultatus skelbkite.

Švarios transporto priemonės

- Atsakingo automobilio naudojimo renginius paskirkite švarių transporto priemonių temai (galima bendradarbiauti nacionaliniu lygmeniu). Pirmiausia skirkite dėmesio elektriniams ir hibridiniams, suskystintomis naftos dujomis, gamtinėmis dujomis ir biodujomis varomiems automobiliams.
- Surenkite parodą arba pristatymo standus, kuriuose visuomenė galėtų apžiūrėti ir išbandyti švarias transporto priemones.
- Patikrinkite, ar yra galimybė merui EUROPOS **JUDUMO SAVAITĖS** metu (arba bent vieną jos dieną) naudotis elektrine transporto priemone. Tai patrauktų televizijos, radijo ir laikraščių dėmesį EUROPOS **JUDUMO SAVAITĖS** pranešimams ir sprendimams, kuriuos siūlo švarios transporto priemonės.

- Surenkite švarių transporto priemonių asociacijų atstovų ir valstybės tarnautojų pusryčius, kurių metu būtų aptarta, kaip padidinti naudojimąsi švariomis miesto transporto priemonėmis ir kokią teigiamą poveikį tai galėtų turėti skirtingoms šalims.
- Sukurkite pristatymui skirtas vietas. Už teritorijos be automobilių ribų esanti platforma arba automobilių stovėjimo aikštelė galėtų būti skirta parduotuvėms skirtų prekių pristatymui. Tuomet prekės į parduotuves būtų gabenamos švariomis transporto priemonėmis.

Įkurkite tarnybą, kuri prekes klientams pristatytų naudodama švarių transporto priemonių parką. Reikėtų įtraukti ir pirkinių transportavimo į patogius automobilių parkus paslaugą.

Laisvalaikis ir apsipirkimas: pažangus ir tvarus judumas – vietos ekonomikos stiprinimui

Reikia pasirūpinti, kad laisvalaikio ir apsipirkimo vietas būtų galima pasiekti įvairiais būdais, naudojantis darniuoju transportu. Darnusis transportas turėtų būti naudojamas ne tik žmonių kelionėms, bet ir prekėms miesto teritorijose pervežti. Vrije Universiteit Brussel tyrimas ir projekto „Cyclelogistics“ patirtis rodo, kad nuo 50 iki 70 proc. Europos miestuose pervežamų prekių galėtų būti gabenamos krovininiais dviračiais.

Šioje srityje galima ieškoti vietos partnerių, kurie turėtų galimybę populiarinti savo paslaugas.

Atraskite miestą

Pakvieskite gyventojus iš naujo atrasti savo miestą. Laisvalaikio veiklos gali suteikti galimybę saugiai tyrinėti miestą ir mėgautis ramesne aplinka be automobilių.

- Specialios švytuoklinės paslaugos miestui tyrinėti.
- Kelionių gidų arba keliautojų klubų rengiamos ekskursijos.
- Pėsčiųjų estafetės, rengiamos bendradarbiaujant su sporto prekių parduotuvėmis, mokyklomis, asociacijomis ir pan.
- Viešbučių raktai, taip pat suteikiantys prieigą prie viešojo transporto, dviračių nuomos ir dalijimosi automobiliu sistemų paslaugų.

Šventinės veiklos

- Asociacijų, mokyklų, maisto pramonės atstovų ir pan. paprašykite surengti nemokamus pusryčius ar popietės iškylą su vaišėmis.
- Viešosiose erdvėse renkite nemokamus koncertus, spektaklius, gatvės meno, menininkų, klounų ir pan. pasirodymus.
- Pagrindinėje aikštėje įrenkite tuščią sieną, kur žmonės galėtų išreikšti savo nuomones.
- Vietos sporto asociacijų ir (arba) parduotuvių bei įmonių, kurių specializacija – sporto prekės, paprašykite surengti pristatymus gatvėse: futbolo, krepšinio, (paplūdimio) tinklinio, riedlenčių ir riedučių sporto ir pan.
- Pasiūlykite išskirtinių transporto priemonių, tokių kaip arklių traukiamos karios, turistiniai traukinukai, saulės energija varomi laivai ir pan.

Apsipirkimas

Erdviųbe automobilių įgyvendinimas gali sukelti kai kurių parduotuvių savininkų nepasitenkinimą. Todėl būtina ypač stengtis juos įtraukti į dalyvavimą jau pradiniame organizavimo etape.

- Parduotuvių savininkams pateikite oficialius dokumentus su pritaikyta informacija apie tai, kaip miesto centrą pasiekti be automobilio.
- Autobusų, tramvajaus ar metro stotelės pavadinimą susiekite su parduotuve.
- Miesto centre esančias parduotuves reklamuokite EUROPOS **JUDUMO SAVAITĖS** informacinėje medžiagoje. Pvz., vietų, kuriuose apribotas automobilių eismas, žemėlapiuose pažymėkite parduotuvių logotipus, paminėkite jas apie dieną be automobilio pasakodami per radiją, gatvėje išdėliokite nuorodas ir pan.
- Sukurkite pristatymui skirtas vietas. Prekės į parduotuves gali būti gabenamos švariomis transporto priemonėmis.
- Įkurkite tarmybą, kuri prekes klientams pristatytų naudodama švarių transporto priemonių parką.
- Teikite visiškai teršalų neišskiriančio pristatymo paslaugas. Galima įrengti prekių pristatymo ir paėmimo punktą, kuriame nuolat veiktų kabina su šaldomosiomis dėžėmis, skirtomis atšaldytoms prekėms. Pirkėjams prekės iš parduotuvių bus pristatomos naudojantis krovinių dviračių parku.
- Prieš prasidedant EUROPOS **JUDUMO SAVAITEI** ir jos metu parduotuvėse platinkite viešojo transporto bilietus.
- Centre įsikūrusių parduotuvių savininkus pakvieskite surengti loteriją: prizai turėtų būti susiję su EUROPOS **JUDUMO SAVAITE** (pvz., dviračiai, riedučiai ir pan.).
- Uždraudus transporto eismą atsilaisvinusias viešąsias erdves pasiūlykite išnaudoti parduotuvių savininkams – jie gali išplėsti savo pardavimui skirtą erdvę, pvz., įrengdami terasas ar gatvės standus. Vis dėlto EUROPOS **JUDUMO SAVAITE** neturėtų pavirsti visiškai komerciniu renginiu, skirtu rinkodaros tikslams.

Judumas ir sveikata

Transporto priemonių skaičius Europos keliuose vis auga. Tai lemia miestiečių gyvenimo kokybės prastėjimą (triukšmas, oro tarša, eismo įvykiai, stresas ir pan.).

Transporto poveikį sveikatai pajunta didžioji dalis gyventojų, ypač vaikai ir vyresnio amžiaus žmonės. Tam tikri transporto strategijų poveikiai žmogaus sveikatai puikiai žinomi. Jų spektras platus – nuo transporto triukšmo sukulto susierzinimo iki kvėpavimo takų bei širdies ir kraujagyslių ligų.

Sveikatos paslaugų teikėjai, sveikatos draudimo bendrovės, gydytojų asociacijos ir sporto organizacijos gali būti tinkami partneriai organizuojant judumo ir sveikatos srities veiklas.

Aplinkos veiksnys

Vietos valdžios institucijos turi imtis veiksmų, kad apsaugotų gyventojus nuo neigiamo aplinkos triukšmo ir prastos oro kokybės poveikio. Būtina rengti šviečiamąsias veiklas šiomis temomis.

- Oro kokybės stebėsenos tinklo, aplinkos agentūros, triukšmo stebėsenos centrų paprašykite surengti parodą oro ir triukšmo tema.
- Policijos ir (arba) automobilių techninės priežiūros centrų paprašykite automobilių stovėjimo aikštelėse teikti nemokamas taršos mažinimo bandymų paslaugas.
- Paaiškinkite, kaip naudojamos oro kokybės stebėsenos sistemos ir kaip interpretuoti jų duomenis.
- Renkite veiklas, skirtas triukšmo ir oro kokybės rodikliams gerinti.

Vaikščiojimo ir važinėjimo dviračiu nauda

Moksliniais tyrimais įrodyta, kad darbuotojai, kuriems tenka pakankamai fizinio krūvio, yra sveikesni, dirba našiau ir per metus dėl ligos praleidžia mažiau darbo dienų. Galimos šios srities veiklos:

- Sveikatos draudimo organizacijas pakvieskite pateikti informaciją apie fizinės veiklos naudą sveikatai, fizinio neaktyvumo keliamas sveikatos rizikas ir ekonomines išlaidas, fizinės veiklos įtraukimą į kasdienį režimą ir pan.
- Surenkite gydytojų diskusiją, kurios metu būtų aptariamas neigiamas transporto poveikis sveikatai.
- Ligoninių ar gydytojų paprašykite pasiūlyti nemokamas sveikatos patikras (kraujo spaudimo, kraujotakos, svorio, kaulų masės ir pan.), kurios padidintų informuotumą apie sveikatą.
- Sporto asociacijas paraginkite pristatyti savo veiklas.
- Sporto asociacijas, įmones, mokyklas ir pan. pakvieskite dalyvauti konkursuose, varžybose ar estafetėse.
- Atitinkamų organizacijų paprašykite įrengti žaidimų aikšteles, kurios paskatintų vaikų fizinį aktyvumą ir didintų ištvėrę.
- Vaikščiojimo sportu užsiimančių grupių paprašykite surengti vaikščiojimą skatinančius pristatymus.
- Prie pasivaikščiojimo turėtų prisijungti sveikatos ministras ar už sveikatos klausimus atsakingas pavaduotojas.
- Pristatykite jau įgyvendintas arba planuojamas įgyvendinti priemones, skirtas pagerinti pėsčiųjų ir dviratininkų padėtį (eismo ribojimas, pėsčiųjų zonos, tiesioginiai ir (arba) papildomi maršrutai, dviratininkams ir pėstiesiems skirtas tinklas ir pan.).
- Renkite treniruotes (kartu su sveikatos draudimo įmonėmis).

„Žalieji keliai“

„Žaliojo kelio“ yra susisiekimo maršrutas, skirtas tik kelionėms ne motorinėmis transporto priemonėmis. Kelias grįstas integracija, gerinančia tiek aplinkos, tiek gyvenimo aplinkinėse teritorijose kokybę. Šie maršrutai turėtų atitikti reikiamus pločio, nuolydžio ir paviršiaus būklės standartus. (Lilio deklaracija, 2000 m. rugsėjo 12 d.)

Organizacijas siekiama paskatinti tiesti „Žaliuosius kelius“, o visuomenę – jais naudotis.

Bendro informuotumo gerinimas

- Esamuose ir neoficialiuose (taikydami atsargumo priemones) „Žaliuosiuose keliuose“ surenkite keliones pėsčiomis ar dviračiais. Jose dalyvauti turėtų ir vietos atstovai. „Žalieji keliai“ gali būti puikus susitikimo taškas įvairioms grupėms:
 - Riboto judumo, vyresnio amžiaus žmonėms ir pan.
 - Menininkams, sportininkams, politikams, vietos veikėjams ir pan.
 - Prekiautojams naudotais dviračiais.
 - Žiniasklaidai ir žurnalistams.
- „Žaliuosius kelius“ galima naudoti kaip klases po atviru dangumi, skirtas matematikos, geografijos, istorijos ir gamtos pažinimo pamokoms.
- Surenkite savanorišką „Žaliųjų kelių“ valymo talką.

Darnus keliavimas aplinkos atžvilgiu

- „Žalieji keliai“ dažniausiai yra takai, einantys lygiagrečiai geležinkelio bėgių, vandens kelių, jie taip pat driekiasi permiškus ar gamtos draustinius. Tai puikus būdas tyrinėti gamtos paveldą rengiant gido vedamas ekskursijas arba publikacijas apie augmeniją.
- Išsaugojus žaliuosiuose keliuose esančius vietai būdingus objektus, galima atskleisti vietos paveldą.

Vietos ar regioninių valdžios institucijų veiksmai

Ten, kur jau yra „Žaliųjų kelių“:

- Pasirūpinkite kelių ir „Žaliųjų kelių“ sankirtų saugumu.
- Pasirūpinkite saugiu keliu į mokyklas ir kitas paslaugas teikiančias institucijas.
- Sukurkite mokyklos ar įmonės kelionės planą, atsižvelgdami į vietos „Žaliųjų kelių“ tinklą.
- Populiarinkite „Žaliuosius kelius“ rengdami publikacijas apie iniciatyvas.
- Surenkite „Žaliojo kelio“ arba jo atkarpos atidarymo renginį.
- Surenkite palei „Žaliuosius kelius“ įrengtų infrastruktūrų (stotelių, *dviratininkams skirtų poilsio vietų*) atidarymo renginius.

Ten, kur nėra „Žaliųjų kelių“:

- Visuomenei pristatykite „Žaliųjų kelių“ įgyvendinimo projektą.
- Įsigykite „Žaliesiems keliams“ skirtos žemės, atidarykite „Žaliųjų kelių“ atkarpas, sukurkite vietos „Žaliųjų kelių“ tinklą.
- Leiskite įmonėms tapti naujų „Žaliųjų kelių“ plėtojimo rėmėjais.

„Žaliųjų kelių“ žemėlapis pateikiamas Europos „Žaliųjų kelių“ asociacijos svetainėje www.aevv-egwa.org

NUOLATINĖS PRIEMONĖS

Dalyvaujančių vietos valdžios institucijų prašoma įgyvendinti bent vieną nuolatinę priemonę, kuri prisidėtų prie perėjimo nuo nuosavų automobilių prie aplinką tausojančių transporto priemonių naudojimo.

Šios priemonės neprivalo būti brangios. Jos atskleidžia miesto įsipareigojimą siekti tvaraus judumo mieste. Galimos nuolatinės priemonės:

Dviračių infrastruktūros

- Dviračių tinklo ir infrastruktūrų tobulinimas (išplėtimas, atnaujinimas, kelrodžių rengimas, stovėjimo aikštelių ir prirakinimo vietų įrengimas ir pan.).
- Viešųjų dviračių arba dalijimosi dviračių sistemų sukūrimas.

Pėstiesiems skirtos teritorijos

- Pėstiesiems skirtų teritorijų sukūrimas ar išplėtimas.
- Infrastruktūros tobulinimas: pėsčiųjų tiltai, šaligatviai, perėjos, apšvietimas ir pan.
- Viešųjų erdvių perskirstymas arba pritaikymas pėstiesiems.

Viešojo transporto paslaugos

- Viešojo transporto tinklo tobulinimas ir išplėtimas (didelio užimtumo transporto juostos, naujos stotelės, naujos linijos, rezervuotos zonos ir pan.).
- Dažnesni kursavimai, greitųjų paslaugų inicijavimas ir pan.
- Ekologiškų transporto priemonių naudojimas viešojo transporto parkuose.
- Bilietų pardavimo ir paslaugų mobiliaisiais telefonais inicijavimas.
- Integruotos paslaugos įvairių rūšių viešajame transporte.

Eismo ribojimo ir apribotos prieigos sistemos

- Greičio apribojimo šalia mokyklų programos.
- Išorinių automobilių statymo zonų mažinimas.
- Persėdimo iš asmeninio automobilio į viešąjį transportą (angl. „park and ride“) stočių kūrimas.
- Nuolatinis prieigos prie miesto centro apribojimas.

Prieinamumas

- Prieinamumo planų inicijavimas.
- Riboto judumo asmenims skirtų infrastruktūrų kūrimas.
- Architektūrinių kliūčių pašalinimas.
- Šaligatvių išplėtimas ir aukščio sumažinimas.
- Šaligatvių su taktiliniu paviršiumi ir neįgaliųjų vežimėliams skirtų rampų įrengimas.
- Garso prietaisų montavimas šviesoforuose.

Naujos transporto priemonių naudojimo ir nuosavybės formos

- Internetinių dalijimosi automobiliais ir bendro automobilių naudojimo sistemų inicijavimas.
- Atsakingas automobilių naudojimas (ekologiškas vairavimas ir pan.).
- Švarių (švaresnių) transporto priemonių naudojimas.

Krovinių paskirstymas

- Naujos krovinių paskirstymo taisyklės.
- Švartų (švaresnių) transporto priemonių naudojimas.
- Krovinių pervežimui skirtų iškrovimo platformų įrengimas.

Judumo valdymas

- Darboviečių ir mokyklų kelionės planų priėmimas.
- Judumo centrų ir informacinių tarnybų sukūrimas.
- Mokomosios medžiagos parengimas.
- Judumo mieste planai konsultuojantis su vietos veikėjais.
- Paskatų ir premijų skyrimas darbuotojams.
- Supaprastinta prieiga prie įmonių ir kitų socialinių teritorijų.

DIENA BE AUTOMOBILIO

Mieste galima išskirti vieną ar kelias teritorijas be automobilių. Tai teritorija (-os), kurioje (-iose) didžiąją dienos dalį bus draudžiamas motorinių transporto priemonių eismas. Teritorijomis naudotis galės tik pėstieji, dviratininkai, viešojo transporto priemonės ir švaresnės transporto priemonės (varomos suskystintomis naftos dujomis, gamtinėmis dujomis, elektrinės ir pan.). Išskyrus daugiau nei vieną teritoriją be automobilių, jas apjungti galėtų pėsčiųjų takai. Būtų naudinga, jei teritoriją (-as) be automobilių supytų buferinė zona, kurioje būtų pateikiama informacija automobilių vairuotojams.

Teritorijos (-ų) be automobilių vietą ir dydį reikėtų rinktis apgalvotai, atsižvelgiant į vietos kontekstą:

- Konkrečių temų (pvz., triukšmo, oro kokybės matavimų ir pan.) vizualizavimas.
- Suplanuotų priemonių (pvz., pėsčiųjų zonos) pristatymas arba išbandymas.
- Tikslinėms grupėms (pvz., vaikams) skirtos veiklos.
- Teritorijoje įsikūrusios organizacijos galėtų prisidėti rengdamos savo pačių veiklas (pvz., maisto ruošimo, sporto).
- Lankytojų skaičius teritorijoje įprastą dieną ir papildomai numatomas apsilankysiančių žmonių skaičius turi būti fiksuojamas.
- Aplinkinėje teritorijoje turi būti automobilių stovėjimo aikštelių.
- Susisiektas tarp skirtingų teritorijų be automobilių turi būti lankstus.

Barjerai ir kontrolės punktai

Bus stebima prieiga prie teritorijų be automobilių, įrengiami barjerai. Reikės šių organizacijų pagalbos:

- Institucija, atsakinga už eismą mieste.
- Nacionalinės ir (arba) vietos policijos pajėgos.
- Vietos valdžios institucijos darbuotojai: pakviesti dalyvauti tarybos darbuotojus – puikus būdas įtraukti visą tarybą ir paskatinti vidinę komunikaciją.

Išimčių sąrašas

Reikia sudaryti trumpąjį įgaliotųjų transporto priemonių sąrašą. Išimtis galima taikyti ne tik švaresnėms transporto priemonėms (varomoms suskystintomis naftos dujomis, gamtinėmis dujomis, elektrinėms transporto priemonėms ir pan.), bet ir sveikatos specialistams, neįgaliesiems ir skubių remonto darbų specialistams.

Skubios pagalbos tarnyboms (policijos, gaisrinės, greitosios pagalbos automobiliams) ir elektros bei dujų srities darbuotojams leidimas patekti į teritoriją suteikiamas automatiškai.

Paraiškas dėl šiame sąraše nenurodytų išimčių reikia pateikti atsakingam tarybos departamentui. Reikia taikyti kaip galima mažiau išimčių.

Gyventojai

Kad gatvės liktų tuščios, gyventojus reikia paraginti patraukti automobilius viena diena anksčiau. Gali prireikti specialių automobilių stovėjimo aikštelių ir sutarčių su stovėjimo aikštelės operatoriumi (-iais).

Galima alternatyva: leisti gyventojams savo automobiliais išvažiuoti iš teritorijos, bet į ją automobiliais negrįžti iki tam tikro laiko. Tuomet automobilius reikėtų palikti automobilių stovėjimo aikštelėje.

Pristatymai į teritoriją (-as) be automobilių

Pristatymus atlikti bus leidžiama iki tam tikro laiko (reikia konkretizuoti) laikantis bendrų sąlygų. Prekybininkams, kuriems prekės turi būti pristatomos dienos metu, galima įrengti iškrovimo aikštelę už teritorijos ribų. Kroviniai iš ten bus gabenami krovininiais dviračiais arba švariomis transporto priemonėmis.

Viešasis transportas

Kad gyventojai galėtų rinktis iš efektyvių alternatyvių transporto priemonių, reikia pateikti šiuos pasiūlymus:

- Dažniau teikti paslaugas.
- Geresnis prieinamumas žmonėms turintiems negalią.
- Ypatingos kainos arba nemokamas pervežimas.
- Konkrečios iniciatyvos (bendri stovėjimo aikštelės ir autobuso arba autobuso ir traukinio bilietai; bilietai, suteikiantys nuolaidą kino teatruose, plaukimo baseinuose ir pan.).

Verta teikti švytuoklines paslaugas tarp automobilių stovėjimo aikštelės ir miesto centro. Galimi ir specialūs maršrutai (ekskursija po miestą, žiediniai keliai ir pan.).

Švaresnės transporto priemonės

Suskystintomis naftos dujomis ir gamtinėmis dujomis varomos bei elektrinės transporto priemonės teritorijose be automobilių gali būti naudojamos šiems tikslams:

- Prekių, skirtų parduotuvių savininkams ir (arba) klientams, pristatymui.
- Specifiniams poreikiams, kurie gali būti sprendžiami individualiai patikros punktuose, automobilių stovėjimo aikštelėse ir pan.
- Gyventojams ir (arba) neįgaliesiems.

Dviračiai

- Vietos dviratininkų grupių ir asociacijų dalyvavimas.
- Ypatingas dėmesys kroviniams dviračiams.
- Dviračių nuomos arba skolinimo punktai persėdimo iš asmeninio automobilio į viešąjį transportą (angl. „park and ride“) vietose, geležinkelio stotyse, autobusų stotelėse ir pan.
- Bendri autobusams ir dviračiams arba stovėjimo aikštelėms ir dviračiams skirti bilietai, automobilio rakteliai ar registracijos dokumentas mainais į dviratį ir pan.
- Pastogę turinčios dviračių stovėjimo infrastruktūros su darbuotojais.
- Saugūs, aiškiai pažymėti dviračių maršrutai už teritorijų (-os) be automobilių ribų (pageidautina – visiškai atskira infrastruktūra).

Persėdimo iš asmeninio automobilio į viešąjį transportą (angl. „park and ride“) infrastruktūra

Siekiant paskatinti gyventojus palikti automobilius ir naudotis viešuoju transportu, užmiestyje galima įrengti saugią automobilių aikštelių infrastruktūrą. Automobilių aikštelėse turi dirbti padėjėjas. Aikštelės darbo laikas turi sutapti su dienos be automobilio laiku. Šios paslaugos gali būti tiek mokamos, tiek nemokamos (pvz., galima naudoti bendrą stovėjimo aikštelės ir autobuso arba stovėjimo aikštelės ir dviračio bilietą). Stovėjimo aikštelėse, esančiose už įprastų viešojo transporto maršrutų ribų, reikia teikti specialias švytuoklines paslaugas.

Patogios automobilių stovėjimo aikštelės

Šalia teritorijos (-ų) be automobilių reikia įrengti specialias automobilių aikšteles tiems, kuriems reikia pasinaudoti automobiliu. Šios aikštelės gali būti naudojamos keleivių išleidimui, trumpalaikiam automobilio statymui (iki vienos valandos), dalijimosi automobiliu supaprastinimui, prekių pristatymui ir pan. Jų negalima naudoti ilgalaikiam automobilio statymui. Aikštelėse renginio dieną turidirbti darbuotojai. Gali būti teikiamos švytuoklinės paslaugos, užtikrinančios susisiekimą iš šių aikštelių į miesto centrą.

Gyventojų automobilių stovėjimo aikštelės

Automobilių aikštelės turi būti rezervuotos tik gyventojams. Jos gali būti įrengtos teritorijose be automobilių arba šalia jų (ir jomis naudotis galima tik prieš renginį ir jam pasibaigus). Jos turi būti atidarytos likus dienai iki renginio ir veikti dar vieną dieną po jo. Gali būti taikomi specialūs automobilio statymo mokesčiai, kurie paskatintų gyventojus automobilį stovėjimo aikštelėje palikti visai dienai. Visas detales reikia derinti su automobilių aikštelės operatoriumi (-iais).

INFORMACIJA IR RYŠIAI

Visos ryšio priemonės nemokamai pateikiamos svetainėje www.mobilityweek.eu. EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĖS e. naujienlaiškyje ir toliau išvardintuose socialiniuose tinkluose rasite naujausias žinias.

Vietos valdžios institucijoms parengta įvairių komunikacijos priemonių. Jos yra nemokamos ir pateikiamos svetainėje www.mobilityweek.eu

- www.facebook.com/EuropeanMobilityWeek
- <https://twitter.com/mobilityweek>
- www.youtube.com/user/europeanmobilityweek
- www.flickr.com/photos/europeanmobilityweek

Be šio vadovo, siūloma ir daugiau internetinių (ir keletas popierine forma pateiktų) išteklių:

- EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĖS teminės gairės
- Informacinis lapelis
- Skrajutė
- Kampanijos vaizdo įrašas
- Chartija
- Geriausios praktikos vadovas
- DTRM komunikacijos priemonių rinkinyje pateikiama vaizdinė medžiaga (pagrindinė vaizdinė medžiaga („Edgar“ iliustracijos, logotipai, šablonai ir pan.).

Visa komunikacijai skirta medžiaga pateikiama anglų kalba. Teminės gairės, skrajutė, kampanijos vaizdo įrašas ir šis vadovas bus pateikiami 22 oficialiomis ES kalbomis.

Nacionaliniai koordinatoriai kviečiami kurti papildomas priemones. Ankstesnių metų patirtis parodė, kad žiniasklaidai skirtas rinkinys (jame pristatoma EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĖ ir nacionalinio lygmens veiklos, kiekvienam miestui partneriui skirtas atskiras puslapis) taip pat yra naudinga priemonė.

Komunikacija

Vietos valdžios institucijos turi kuo išsamiau informuoti visuomenę apie EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĘ. Norint, kad žmonės pasijustų visuotinio judėjimo dalimi komunikacijos priemonės turi būti pažymėtos vizualiniais ženklais, skirtais EUROPOS **JUDUMO** SAVAITEI.

Svarbiausia komunikuojant išlaikyti nuoseklumą ir teikti paprastus pranešimus, kad tikslinės grupės lengvai atpažintų EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĖS temą.

Socialiniai tinklai

Socialiniai tinklai („Facebook“, „Twitter“, „YouTube“, „Vimeo“, „Flickr“, „Instagram“, „LinkedIn“ ir pan.) leidžia mums tiesiogiai bendrauti su tūkstančiais žmonių ir populiarinti veiklas. Naudojantis socialiniais tinklais, svarbu nepamiršti kelių dalykų:

- Bendrinkite turinį, aktualų Jūsų auditorijai.
- Susidūrę su klaidinančia informacija, ištaisykite klaidą, tačiau darykite tai pagarbiai. Nepamirškite, kad faktai ir nuomonės yra skirtingi dalykai.

- Skleiskite informaciją ir bendraukite. Papasakokite apie partnerių, rėmėjų ar kolegų sėkmę.
- Skelbkite prasmingus ir pagarbius komentarus. Kaip galima aktyviau populiarinkite savo kompetencijos sritį.
- Neskelbkite įžeidžiančių komentarų.
- Visuomet dukart patikrinkite visų skelbiamų medžiagų kokybę. Patikrinkite, ar nėra rašybos klaidų, o nuorodos yra teisingos. Jei padarėte klaidą, būkite sąžiningi. Pripažinkite ją ir ištaisykite.
- Internetė neišsakykite jokių minčių, kurias Jums būtų nemalonu išgirsti cituojant per BBC – ar dėl kurių nenorėtumėte aiškintis savo mamai arba vadovui.
- Nesiimkite jokių veiksmų, nebent turite teisę tai daryti.
- Nesisiųskite ir nediekite programinės įrangos, kurią aptikote naudodamiesi socialiniais tinklais.

Informaciniai laiškai

Prieš prasidedant EUROPOS **JUDUMO** SAVAITEI, galima išsiųsti kelis informacinius laiškus, pritaikytus kiekvienai tikslinei grupei:

- Mero laiškas visiems vietos gyventojams.
- Konkretūs laiškai, skirti kiekvienai iš jautresnių tikslinių grupių (parduotuvių savininkai; įmonės; teritorijos (-ų) be automobilių gyventojai) informuoti apie EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĘ ir pakviesti dalyvauti ją rengiant.

Informaciniai dokumentai

Kad gyventojus informuotumėte apie EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĘ ir paskatintumėte debatus apie judumą miestuose, prieinamumą ir saugumą, reikia parengti ir išplatinti šiuos dokumentus:

- Suvestinis dokumentas, kuriame aprašyti techniniai EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĖS veiksniai. Dokumentas prieš prasidedant savaitei ir jos metu bus platinamas viešosiose erdvėse.
- Specialus savivaldybės informacinio biuletenio leidimas arba jo priedas.
- Atskiroms tikslinėms grupėms skirti specifiniai dokumentai.
- Vietos spaudai skirtas rinkinys, išdalinamas spaudos konferencijos metu, iki EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĖS likussavaitei.

Vidinė komunikacija

Sėkminga vidinė komunikacija:

- Kad EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĖ būtų sėkminga, į jos organizavimą įtraukite savivaldybės darbuotojus.
- Suteikite galimybę savivaldybės darbuotojams tapti EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĖS ir naujų judumo mieste formų populiarintojais.
- Paraginkite darbuotojus ateityje aktyviau naudotis darniojo transporto priemonėmis.
- Inicijuokite „žaliojo“ keliavimo į darbą ir atgal planą, pritaikytą būtent savivaldybės darbuotojams.

Savivaldybės darbuotojų sutelkimas

Prireiks daugybės darbuotojų (pageidautina, savanorių), kurie galėtų atsiliiepti į skambučius telefonu, teikti informaciją, dienos be automobilio metu stebėti teritorijos (-ų) be automobilių ir automobilių stovėjimo aikštelių prieinamumą, ir pan.

Vidinis judumo planas

Savivaldybės tarnybos turėtų ne tik dalyvauti EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĖS organizavime, bet ir pačios rodyti gerą pavyzdį. Todėl darbuotojus reikėtų paraginti dalyvauti EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĖS metu rengiamose veiklose. Taigi reikėtų sudaryti vidinį judumo planą ir organizuoti parengiamuosius susitikimus. Viešojo transporto tinkle būtų galima teikti dviračių nuomos paslaugas, taip užtikrinant alternatyvių transporto priemonių prieinamumą. Ypatingą dėmesį reikėtų skirti mokyklų ar įmonių judumo planams.

STEBĖSENA IR VERTINIMAS

Stebėseną (ne tik savaitę, bet ir visus metus) turėtų vykdyti vietos valdžios institucijos, kad būtų galima nustatyti išmoktas pamokas. Stebėsenos metu reikėtų ištirti transporto rūšių pasiskirstymą, eismo srautą, oro kokybę, triukšmo lygį ir viešąją nuomonę.

Eismo srautas ir viešojo transporto naudojimas

Teritorijoje (-ose) be automobilių ir už jos (jų) ribų reikėtų stebėti šiuos rodiklius: viešojo transporto naudotojų, motorinių transporto priemonių, dviratininkų irpėsčiųjų srautus.

Lyginamosios analizės tikslais stebėseną reikia vykdyti kelias dienas. Institucijos, atsakingos už eismą mieste, gali teikti techninę ir logistinę pagalbą.

Oro kokybė

Teritorijoje (-ose) be automobilių ir už jų ribų galima įrengti stacionarius ir nešiojamuosius jutiklius, kurie kelias dienas matuotų oro kokybę. Kad būtų galima palyginti, tyrimus reikia atlikinėti tą pačią savaitės dieną ir esant panašioms oro sąlygoms.

Miestai, neturintys oro stebėsenos įrangos, turėtų pabandyti ją pasiskolinti iš EUROPOS **JUDUMO** SAVAITĖJE nedalyvaujančių miestų arba iš miestų, kurie jos turi pakankamai.

Triukšmas

Teritorijoje be automobilių ir už jų ribų galima pastatyti triukšmo matavimo įrangą, kad galėtų būti įvertinti triukšmo lygį ir jo poveikį dienos bėgyje. Lyginamosios analizės tikslais triukšmo stebėseną reikia vykdyti kelias dienas. Įvairios organizacijos (pvz., vietos sveikatos institucijos) galėtų duoti naudingų patarimų.

Viešoji nuomonė

Galima atlikti šių tikslinių grupių apklausas:

- Viso miesto gyventojai.
- Žmonės, keliaujantys į teritoriją (-as) be automobilių.
- Teritorijos (-ų) be automobilių gyventojai.
- Teritorijoje (-ose) be automobilių dirbantys prekybininkai.
- Prekybininkų klientai.
- Žmonės, dirbantys teritorijoje (-ose) be automobilių.

Reikia skatinti parduotuvių savininkus stebėti šiuos rodiklius:

- Teritorijoje (-ose) be automobilių esančių parduotuvių klientų skaičius.
- Nuošaliai įsikūrusių prekybos centrų klientų skaičius.
- Apyvarta (bendradarbiaujant su Prekybos ir pramonės rūmais bei parduotuvių savininkais).

Atsižvelgiant į veiklos rūšį ir lūkesčius, vietos valdžios institucijos gali atlikti ir kitas stebėsenos veiklas.

EUROPOS JUDUMOS AVAITĖ

RUGSEJO 16–22 D. 2017

